

„Hidak” – Beszédfejlesztésbe épített prevenciós lehetőségek az olvasástanítás megalapozásáért

Demeter Gáborné

Baranya Megyei Pedagógiai Szakszolgálat,
Pécsi Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola, Alkalmazott Nyelvészet Program
gaborne.demeter@gmail.com

A gyógypedagógiai módszertan részeként pályám kezdetétől alkalmazom Tomcsányiné Czukrász Róza (1903) fonomimikai jelrendszerét a tanulásban akadályozott gyermekek olvasástanításában. Tanítványaim példái az évek során megerősítették bennem, hogy a fonéma-graféma kapcsolat stabilizálásában, majd a betűk szeriális sorának egyre gördülékenyebb olvasásában milyen rendkívüli hatása van a kapcsolódó motoros jelrendszer alkalmazásának.

Előkészítő jellegű első osztályaimban pontosan megfigyelhettem a - jelentős egyéni különbségekkel érkező - gyermekek elsajátítási folyamatait, az egyes tanulási szakaszokra jellemző időfaktorokat és hibalehetőségeket. A legjelentősebb felismerés egy kisebb – beszédfejlődésükben jelentős elmaradást mutató – csoporthoz kötődött, akik számára a fonomimikai jelek és a kapcsolódó grafémák párhuzamos elsajátítása nehéznek bizonyult. A problémát az időtartam növelése, a leülepedés fokozottabb érzékszervi megerősítése és az ismétlések/gyakorlások rendszeressége sem oldotta meg.

Kísérleti jelleggel kipróbáltam egy alternatív utat, mely szerint a fonomimikai jelrendszer bevezetését még a grafémák megismerése előtt, a beszédfejlesztés részeként, a fonológiai tudatosság megalapozásának fázisára ütemeztem. A verbális-akusztikus-motoros asszociáció kiépítése az első évben így kizárólag szóban történt. A gyermekek számára az auditív nyelvi egységekkel végzett műveletek rendszeressége természetes hidat alkotott a konkrét betűtanításhoz, mert a hármas – auditív úton kiépített és megerősített – asszociációs lánc már megfelelően erős hálót alkotott ahhoz, hogy a negyedik vizuális elem (a graféma) is beépülhessen a rendszerbe. A beszédfejlődésükben jelentős elmaradást mutató gyermekek számára ez a megoldás nem kizárólag egy szintéren kamatozott: tudatosabbá tette a beszédhanghallást és az artikulációt, több csatornán erősítette a fonológia és a szeriális kölcsönhatását, valamint pontosabb felidézési tevékenységet eredményezett. Tervezett előadásomban esettanulmány formájában szeretném bemutatni a fejlesztési folyamat eredményeit, tapasztalatait és további felhasználási lehetőségeit.